

Machtsasymmetrie, veilige tegenspraak en gedocumenteerde dissent

Van pseudo-participatie naar controleerbaar verschil van inzicht

Documentcode	CIV-CARE_P001_SHPP006-04_v0.1
Versie	0.1
Status	CONCEPT - HUMAN REVIEW - NIET VASTGESTELD
Datum concept	14 september 2026
Opsteller	Stichting De Kamer van Sociale Waarden - CIV-CARE
Publicatie-intentie	Voorgenomen openbaar als PDF na Human Review en formele vaststelling
Frameworkpositie	Voorgenomen onderdeel van CIV-CARE Position Paper Triage Framework

REVIEWSTATUS: dit document bevat een normatief concept. Geen externe toepassing, publicatie of formele verwijzing als vastgestelde CIV-CARE-norm vóór expliciete Human Review en vaststellingsbesluit.

Executive summary

Formele participatie kan betekenisloos zijn wanneer één actor agenda, informatie, verslaglegging en besluitvorming beheerst. Deze paper verlangt machtsbewuste waarborgen, een veilig recht op tegenspraak en registratie van afwijkende standpunten.

1. Doel en reikwijdte

SHPP006-04 is een conceptuele deelpaper binnen de HPP006-reeks. De paper is toepasbaar in jeugd- en volwassenenzorg, jeugdbescherming, sociaal domein, toezicht en andere multi-actor situaties waarin kennis, macht, verantwoordelijkheid en herstel elkaar raken. Het document is richtinggevend en reflectief en creëert op zichzelf geen nieuwe wettelijke bevoegdheid of aanspraak.

2. Normatieve uitgangspunten

- Conceptverslagen zijn waar mogelijk controleerbaar vóór definitieve vaststelling.
- Betwiste informatie wordt als betwist gemarkeerd en niet stilzwijgend als feit gecirculeerd.
- Afwijkende meningen kunnen als dissent-note aan een besluit worden gekoppeld.
- Represailles voor redelijke tegenspraak zijn onverenigbaar met betekenisvolle participatie.
- Een onafhankelijke route moet bestaan wanneer tegenspraak binnen de primaire relatie niet veilig is.

3. Operationele toets

Beginsel	Betekenis	Toetsvraag
Dissent-recht	Een afwijkende zienswijze kan traceerbaar worden vastgelegd.	Is het verschil van inzicht zichtbaar gebleven?
Machtscompensatie	Sterkere actoren dragen extra procedurele plichten.	Heeft de zwakkere actor reële toegang tot informatie en ondersteuning?
Geen pseudo-participatie	Inbreng moet aantoonbaar kunnen doorwerken.	Kan worden uitgelegd wat met de inbreng is gedaan?

4. Inzet in het triageproces

- Activeren bij betwiste verslaglegging, afhankelijkheidsrelaties, klachten, kritiek, meldingen of risico op represailles.
- Combineren met HPP005 en met P001-beschermingsdocumenten wanneer formele bescherming nodig is.

5. Evidentie- en documentatiestandaard

- Behoud het CIV-CARE-onderscheid tussen bevestigd feit, waarneming/ervaring, interpretatie, vermoeden, documentbron, normatieve duiding en herijkingsvoorstel.
- Leg bronherkomst, datum, context en eventuele betwisting vast.
- Markeer expliciet wanneer informatie nog niet onafhankelijk is bevestigd.
- Documenteer welke actor een vervolgstap bezit, welke termijn geldt en welk resultaat wordt verwacht.
- Behoud afwijkende zienswijzen waar deze relevant zijn voor latere herbeoordeling.

6. Risico's en safeguards

- Represailles of negatieve dossierduiding na kritiek.
- Verslagmonopolie door de sterkste actor.
- Escalatie doordat ieder verschil meteen wordt gejuridiseerd.

Relatie met bestaande CIV-CARE-documenten

HPP006 vervangt geen bestaande normatieve lijn. De reeks is bedoeld als verbindende governancelaag tussen herstel, vertrouwen, gedeelde besluitvorming, relationele legitimiteit en stelselverantwoordelijkheid.

Bestaand document	Relatie met HPP006
HPP003 - Herstel	HPP006 bepaalt wie vanuit welke competentie betrokken moet worden wanneer signalering moet overgaan in herstel en systeemleren.
HPP004 - Vertrouwen / federatieve governance	HPP006 operationaliseert samenwerking tussen autonome actoren zonder hiërarchische absorptie.
HPP005 - Shared Decision Making	HPP006 verbreedt SDM met Shared Understanding, gedocumenteerde dissent en besluit-/verantwoordelijkheidszuiverheid.
PP-REL-001 - Relationele legitimiteit	HPP006 vertaalt gelijkwaardigheid, machtsbalans, zelfregie en samenredzaamheid naar multi-actor governance.
Triage Framework v1.7	HPP006 wordt pas geactiveerd wanneer de triage wijst op meerdere kennisdragers, structurele signalen, herstelverantwoordelijkheid of stelsel-/netwerkvraagstukken.

7. Human Review-punten

- Controleer terminologie op juridische juistheid en toepasbaarheid buiten jeugdzorg.
- Beoordeel of de norm voldoende concreet is voor triage zonder een beslisautomaat te worden.
- Controleer dat bevoegdheden van professionals, inspecties, gemeenten, rechter en Rijk niet worden verondersteld maar per casus worden vastgesteld.
- Beoordeel privacy, dataminimalisatie en veilige participatie waar persoonsgegevens of kwetsbare jongeren betrokken zijn.

Bronnen en referenties voor Human Review

Interne CIV-CARE-bronnen

CIV-CARE Position Paper Triage Framework v1.7: Overkoepelend triage- en documentatiekader.

CIV-CARE_P001_HPP003 - Herstel van Impasse zonder Juridisering v0.9: Herstelroutes en interventielogica bij vastgelopen relaties.

CIV-CARE_P001_SHPP003_Herstel-Inzetmatrix v0.9: Bestaand voorbeeld van een richtinggevende, niet-beslissende inzetmatrix.

CIV-CARE_P001_HPP004 - Vertrouwen als Voorwaarde voor Maatschappelijke Stabiliteit v0.9: Vertrouwen, federatieve governance en netwerklegitimiteit.

CIV-CARE_P001_SHPP004-05 - Federatieve Governance als Stabiliteitsmodel v0.9: Autonome actoren werken samen zonder institutionele absorptie.

CIV-CARE_P001_HPP005 - Shared Decision Making als Fundament van Legitieme Besluitvorming v0.9: Gedeelde besluitvorming, machtsasymmetrie en pseudo-participatie.

CIV-CARE_P001_PP-REL-001 v0.9-RC1: Relationele legitimiteit, gelijkwaardigheid, machtsbalans, zelfregie en samenredzaamheid.

Externe bronnen en casusmateriaal

Bhugwandass / ExpEx, Eenzaam Gesloten (2024): Ervaringsonderzoek naar ZIKOS, gebaseerd op 51 jongeren, 3 (oud-)medewerkers en een ouder. <https://www.expex.nl/onderzoek-zikos/>

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Reflectie toezicht op ZIKOS (2024): Zelfreflectie op toezicht; expliciete versterking van gebruik van ervaringskennis en aandacht voor organisatiecultuur. <https://www.igj.nl/documenten/2024/11/05/rapportage-reflectie-igj-op-toezicht-op-zikos>

Bhugwandass / ExpEx, Eenzaam Gestorven (2026): Vervolgonderzoek naar wat na erkenning en sluiting met slachtoffers en aanbevelingen gebeurde. <https://www.expex.nl/eenzaam-gestorven/>

IGJ & Inspectie JenV, Kwetsbare kinderen, kwetsbaar stelsel (2025): Structurele oorzaken liggen mede buiten uitvoerders; oproep aan Rijk vanuit stelselverantwoordelijkheid. <https://www.igj.nl/documenten/2025/09/25/kwetsbare-kinderen-kwetsbaar-stelsel>

IGJ, Jongeren voelen zich onvoldoende gehoord en te weinig betrokken (2026): Follow-up waarin jongerenervaringen expliciet onderdeel van toezicht worden gemaakt.

<https://www.igj.nl/documenten/2026/06/04/jongeren-voelen-zich-onvoldoende-gehoord-en-te-weinig-betrokken>

Reviewnotitie: Externe bronnen ondersteunen casus- en systeemvragen. De normatieve CIV-CARE-conclusies blijven voorstellen voor Human Review en zijn niet door de genoemde externe partijen onderschreven.